

“Спадщина”

Острозьке науково-краєзнавче товариство, яке постало з клубу любителів історичної книги “Краєзнавець”, створеного *П. Андруховим* 12 березня 1987 року.

Ідея створення товариства, яке б продовжило роботу *Братства ім. князів Острозьких*, протягом багатьох років обговорювалась друзями дитинства, острожанами *П. Андруховим* та *М. Ковальським*, яким передалася членом *Братства Йосифом Новицьким* (1878-1964 рр.), що був домашнім учителем *М. Ковальського* та товаришем і наставником для *П. Андрухова*.

Установчі збори товариства відбулися 5 липня 1989 року. Біля витоків товариства, крім *М. Ковальського* та *П. Андрухова*, був міський голова м. Острога *М. Гришук*, лікарі *І. Масєвський*, *М. Кушнір*, *Р. Шпізель*, музейні працівники *О. Бондарчук*, *О. Гладуненко*, *О. Рачківський*. Із часом до товариства ввійшли науковці Дніпропетровська, Києва, Львова, Луцька, Житомира, Рівного, Хмельницького. Очолив товариство *П. Андрухов*.

Товариство до проголошення незалежності України не користувалося авторитетом у влади, відкрито ставило питання про відродження острозьких святинь, вивчення “білих” плям історії, відродження традицій, вивчення української історії, перейменування вулиць міста і повернення їм імен борців за Україну. Зокрема, у першому статуті товариства зазначалось: “Краєзнавче товариство “Спадщина” є науково-громадською організацією, яка об’єднує всіх справжніх шанувальників історії і культури краю, незалежно від віку, статі, професії, фаху. Основним завданням краєзнавчого товариства “Спадщина” є пробудження справжнього інтересу серед населення (особливо серед молоді) до вивчення історії краю та залучення його членів до поглибленого дослідження і вивчення історії і культури”.

Для активізації роботи членів товариства головою товариства *П. Андруховим* була розроблена тематика (21 розділ) щодо дослідження та опрацювання, яка дістала схвальний відгук членів товариства.

Другий статут товариства, зареєстрований представником Президента України в Острозькому районі 21 червня 1993 року, розширював та уточнював окремі пункти. Мрією членів С. було питання відродження острозьких святинь, зокрема ОА. Зваживши можливості товариства й Острозької міської ради та встановивши, що лише своїми силами підняти історичні пласти при низькому науковому потенціалі Острога 90-х рр. дуже важко, виникла ідея проводити наукові конференції “Острог на порозі 900-річчя”. Організаційний комітет конференції “Острог на порозі 900 річчя” у складі краєзнавця, голови товариства *П. Андрухова* та міського голови *М. Гришука*, очолив *М. Ковальський*.

На першу наукову конференцію прибуло 23 науковці з провідних вузів України: Львова, Києва, Дніпропетровська, Луцька, Рівного. Хороший розголос про неї зібрав на другу Острозьку конференцію вдвічі більше науковців – 56, на третю – 54. Четверта конференція збрала 3 академіків, 27 докторів та кандидатів наук, 10 вузівських викладачів, 8 наукових працівників музеїв і бібліотек, п’ять архітекторів та 8 краєзнавців. Надалі ці конференції збирали не менше 100 учасників. Цій меті були підпорядковані і збори інтелігенції міста Острога та Острозького району. У цей час проводиться з’їзд острожан, у якому брало участь більше 50 представників-вихідців з Острога в усьому світі і який дав поштовх до створення товариств “Вихідців з м. Острога” в різних країнах (Польща, Ізраїль, Туреччина, США), члени яких займали активну позицію на підтримку починань відродження рідного міста та направляли звернення з цього приводу у владні інстанції України. На підтримку цих

ініціатив виступили Дніпропетровський, Запорізький, Львівський та інші університети.

Ці заходи стали засобом згуртування інтелігенції різних регіонів України та світу з метою культурного, історичного та духовного відродження Острога, піднесення його іміджу не лише у регіоні, а й в Україні та світі. Зважаючи на це, віце-прем'єр-міністр України М. Жулинський, після відповідного подання голови Острозької міської ради М. Грищука та голови Рівненської обласної ради Р. Василюшина, звернувся з пропозицією до Президента України Л. Кравчука відродити в місті Острозі вищий навчальний заклад. 12 квітня 1994 року був виданий Указ Президента України "Про утворення Острозького колегіуму". Цей заклад протягом невеликого періоду, завдяки ректорові Пасічнику І. Д. – академіку Міжнародної слов'янської академії наук (1998 р.), академіку Української академії економічної кібернетики (2000 р.), академіку Академії наук вищої школи України (2001 р.), авторові понад 50 наукових праць у галузі вікової психології, в т. ч. низки монографій та його однодумцям, вибором право іменуватися Національним університетом "Острозька академія".

Публікації: 600 імен в історії великої Волині. – Остріг, 1993. – 98 с.; Андрухов П. Віщий дзвін. Легенди рідного краю // Життя і слово. – 1994. – 26 травня; Його ж. Волинська земля (Ровенщина) з глибини століть до сьогодення (мала хронологічна таблиця). – Ровно, 1991. – 48 с.; Його ж. Волинська земля (хроніка – джерела – постаті). – Сокаль, 1992. – 88 с.; Його ж. Волинь в легендах і переказах. – Остріг, 1995. – 58 с.; Його ж. Волинь: події, імена, джерела. – Остріг (1996). – 264 с.; Його ж. Втікачі // Життя і слово. – 1994. – 11 травня; Його ж. Вулиці нашого міста // Життя і слово. – 1991. – 23 і 27 квітня, 16 і 18 травня; Його ж. Спокута (із серії "Легенди волинського краю") // Зоря комунізму – 1990. – 17 липня; Його ж. Тіні замкової гори // Життя і слово. – 1993. – 27 листопада, 1 грудня; Його ж. Україна і українці // Життя і слово. – 1992. – 22 серпня; Його ж. Український Кембрідж. До 420-річчя Острозької академії // Волинь (Рівне). – 1996. – 9 серпня; Його ж. Усім близька "Спад-

щина" [бесіду вела А. Вертелецька] // Життя і слово. – 1991. – 20 липня; Його ж. Як не сьогодні – то коли? // Життя і слово. – 29 жовтня та ін.

Некрологи: Андрухов Петро Зотович // Місто (Острог). – 1996. – 9 серпня; Петро Зотович Андрухов // Життя і слово. – 1996. – 10 серпня.

Рецензії на праці Андрухова: Бобровницька Т. До краю рідного любов ("Книги наших земляків". – Андрухов П. 600 імен історії великої Волині) // Життя і слово. – 1993. – 17 липня; Ковальський М. Цінна праця про Волинь ("Книги наших земляків": Рец. на кн. П. Андрухова "Волинська земля") // Життя і слово. – 1992. – 26 вересня; Його ж. Важливий посібник з історії Волині [Рец. на кн.: П. З. Андрухов Волинська земля (Хроніка-джерела-постаті)] // Вісті Рівненщини. – 1992. – 19 грудня; Кучерук В. До краю рідного любов ("Книги наших земляків": Андрухов П. "Волинь в легендах і переказах") // Життя і слово. – 1995. – 24 червня.

Збірки матеріалів острозьких краєз. конф.: Матеріали IV науково-краєзнавчої конференції "Остріг на порозі 900-річчя". – Острог, 1993. – 202 с.; Матеріали V науково-краєзнавчої конференції "Остріг на порозі 900-річчя". – Остріг, 1994. – 184 с.; Матеріали VI науково-краєзнавчої конференції "Остріг на порозі 900-річчя". – Остріг, (1996). – 245 с.; Матеріали I-III науково-краєзнавчих конференцій "Остріг на порозі 900-річчя" (1990-1992 рр.). – Остріг, 1992. – Ч. 1. – 131 е. – 4.2. – 118 с.; Спадщина. Бюлетень Острозького науково-краєзнавчого товариства "Спадщина" ім. кн. Острозьких. – Ч. 1. – Остріг, 1994. – травень. – 27 с.; Спадщина. Бюлетень Острозького науково-краєзнавчого товариства "Спадщина" ім. кн. Острозьких. – Ч. 2. – Остріг, 1994. – грудень. – 36 с.

Статті в пресі про наукові конференції "С." в Острозі: Булига О. Острог на порозі 900-річчя // Сім днів. – 1996. – 8 червня; Дем'янчук І. Скарби Острозької спадщини // Червоний прапор. – 1990. – 30 вересня; Збережемо тую славу. Лист учасників до інтелігенції, молоді, усіх жителів міста Острога і району. Прийнято на конференції 4 січня 1990 // Зоря комунізму. – 1990. – 18 січня; Ковальський М. Краєзнавці знову зібралися в Острозі [про VIII наук.-краєз. конф. 30.05.1997 "Острог на порозі 900-річчя"] // Сім Днів (Рівне). – 1997. – 7 червня; Ковальський М. П., Журба О. Друга науково-краєзнавча конференція "Остріг на порозі 900-річчя" // УІЖ. – 1991. – № 10. – С. 152-153; Ковальчук В. "Остріг на порозі 900-річчя" // Життя і слово. – 1996. – 8 червня; Ковальчук В. Ювілею Острога присвячується. [про VIII наук.-краєз. конф. "Острог на порозі 900-річчя"] // Жит-

тя і слово. – 1997. – 7 червня; Кучерук В. Роде наш красний. 15-16 вересня цього року проходило свято міста Острога // Життя і слово. – 1990. – 27 вересня; Михайлишин О. Науково-краєзнавча конференція в Острозі // Вісті Рівненщини. – 1997. – 13 червня; Пашук І. Давня слава Острога. Нотатки з III науково-краєзнавчої конференції “Остріг на порозі 900-річчя” // Вільне слово. – 1992. – № 60; Пашук І. Оживає старовина // Вісті Рівненщини. – 1993. – 22 червня; У день травневий в Острозі... На святі української мови, книги і культури // Зоря комунізму. – 1990. – 15 травня; Шестерук О. Погляд крізь століття. В Острозі відбулась четверта науково-краєзнавча конференція // Життя і слово. – 1993. – 3 липня.

Рецензії на збірники опублікованих матеріалів острозьких конференцій: Кулаковський П. Книга про минуле нашого краю // Життя і слово. – 1995. – 18 березня; Його ж. Пам’ятаймо тую славу. З приводу виходу друком матеріалів I-III науково-краєзнавчих конференцій “Остріг на порозі 900-річчя” // Життя і слово. – 1993. – 28 липня; Хведась А. Святковий дарунок став вже бібліографічною рідкістю // Життя і слово. – 1993. – 3 лютого.

Миرون Кушнір

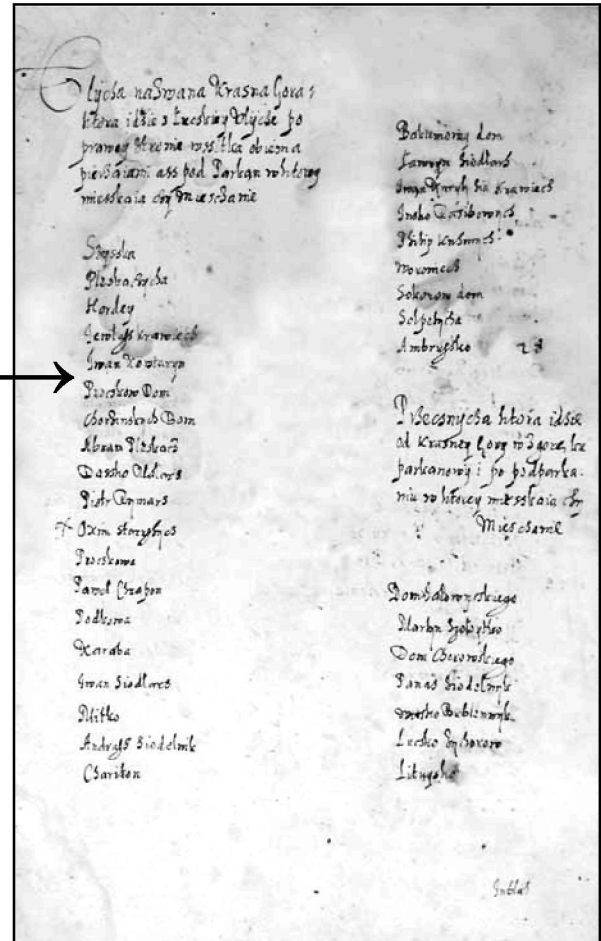
Старушич Ігнатій

(* ?, м. Острог – † після 30 жовтня 1651 р., м. Київ)

Церковний та освітній діяч. Походив із міщанського роду Старушичів, що жили в Острозі. Можливо, навчався в ОА. У 1639 р. був ректором православної школи в м. Гощі. Наступного року згаданий як чернець Києво-Печерської лаври. У 1641 р. став ректором Київської академії. Перед смертю, у 1650 р., його висвятили на могильовського єпископа.

Література: Мицько І. З. Острозька слов’яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 113; Тесленко І. Шата “презацного уродження” отця Ігнатія Старушича (нові матеріали про походження та волинську рідню ректора Київського колегіуму) // Київська академія. – Київ, 2007. – Вип. 4. – С. 180-185.

Петро Кралюк

Згадка в інвентарі Острога 1603 р. будинку Оксена Старушича

Степанський Святомихайлівський монастир

Найдавніше документальне свідчення про монастир походить із 1572 року. Його фундатором був *Василь-Костянтин Острозький*, про що свідчить низка привілеїв, листів князя. Основу матеріального забезпечення монастиря становили села Медзьк, Липники (як церковні згадуються під 1599 і